

Kiss Károly:
ILYEN VOLT 2024

A világgazdaságot Amerika lendületes fejlődése, Kína megtorpanása és Európa lemaradása jellemezte. Az amerikai gazdaság növekedési üteme 2020 óta háromszor olyan gyors volt, mint a G7-ek többi tagjéé. A S&P 500 tőzsdeindex csupán 2024-ben több, mint 20 százalékkal emelkedett.

Úgy tűnt, hogy a kínai gazdaság volumenben utól fogja érni az amerikaiakat: 2021-ben nominális GDP-je már az amerikai $\frac{3}{4}$ -ét tette ki, de azóta visszaesett a kétötödére. Kínára valószínűleg a Jánossy által felállított tétel vonatkozik: egy ország gazdaságának potenciálját hosszú távon munkaerejének képzettsége, kvalitása határozza meg. Teng Hsziao-ping 1979-ben elindított reformjai előtt a kommunista gazdasági rendszer akadályozta e képességek kibontakozását, de a reformokat követően azok felszabadultak, érvényesültek. Az utóbbi évek megtorpanása pedig azt jelzi, hogy „ennyi volt” a kínai gazdaságban – ami mellel egyáltalán nem kevés!

Európa – az orosz-ukrán háború kitörését követően vállalt önkorlátozása miatt – gyengélkedik. Különösen Németország gyenge teljesítménye feltűnő.

Elon Musk 277 millió dollárral támogatta a republikánusok kampányát. Jól számított, a november 5-i választások után 170 milliárd (!) dollárral nőtt a vagyona, főként a Tesla részvények áremelkedése miatt. (Érzékeltetésül: a magyar GDP 2023-ban 213 md dollár volt árfolyamon, és 441 md vásárlóerőparitáson.)

Trump megválasztását én úgy értékelem, hogy az amerikaiak többségének elege lett a woke-ból, a cancel culture-ből és az LMBTQ-ból. (Ugyanis a gazdaság kiváló teljesítménye egyáltalán nem indokolta az irányváltást.) „Az a tény, hogy ilyen sok afro-amerikai és spanyol-amerikai szavazott a republikánusokra azt sugallja, hogy a demokraták megosztó és vesztéses identitás-politikája elérte a csúcsát” – írja az Economist.

Az infláció csökkenése lehetővé tette, hogy a fejlett országok központi bankjai leszállítsák a kamatlábat, immár évek óta először. Ezt az Európai Központi Bank kezdte el, követte a Bank of England, majd Amerika Federal Reserve-je. A Fed jelezte, hogy 2025-ben tovább folytatja majd a kamatcsökkentést. Ennek ellenére (mármint a központi kamatlábak csökkentése ellenére) 2024 kedvezett a részvénypiacoknak. A világ legértékesebb vállalatai az Apple, a Microsoft és az Nvidia, piaci értékük 3 milliárd dollár körüli egyenként.

2024 rossz év volt az autóiipar számára. Csökkent az elektromos autók iránti kereslet. A Tesla eladása 2020 után először csökkent, és megelőzte azt a BYD. A Boeing kudarcсорozata tovább folytatódott.

Minden valamirevaló vállalat törekszik a mesterséges intelligencia alkalmazására. Az Alphabet (Google) azonban egy melléfogás miatt egyetlen nap alatt 80 md dollárt (!) veszített piaci értékéből. Mesterséges intelligencia-modellje, a Gemini – a nemek, fajok közötti

különbségek elmosására irányuló törekvésében – feketebőrű vikingeket és egy női pápát ábrázolt.

2024 az olimpia éve volt – a párizsi olimpiát azonban beárnyékolta a sportolók nemének meghatározása körüli fejlemények és a Szajna vize által okozott fertőzés.

Tovább folytatódtak a rendkívüli időjárási jelenségek. A Helene Floridában és az USA délkeleti vidékein okozott óriási pusztításokat, Valenciában az özönvízszerű esőzés – hogy csak a legemlékezetesebbeket említsük. James Lovelock, a Gaia elmélet atyja, a környezettudományok pápája még a '90-es évek elején felhívta rá a figyelmet, hogy a klímaváltozás legelső és legpusztítóbb jegyei nem a felmelegedéstől fognak bekövetkezni, hanem a trópusi esőerdők minden mértéket felülmúló irtásától. (Ugyanis azok – esővisszatartó képességüknél fogva – temperálják a Föld felszíni hőmérsékletét; ez a funkció gyengül most meg.)

Az űrkutatásban sikereket értünk el: a SpaceX Csillaghajójának gyorsítója pontosan visszatért a kilövés helyére; a NASA Odüsszeusza 1972 óta először újból leszállt a Holdon. Japán is – ötödikként – űrhajót lőtt ki a Holdra.

Sajnos, 2024-ben is folytatódott a háború Ukrajnában – de ha Trump ül majd az elnöki székben, annak valószínűleg véget vetnek. Izrael, a Hezbollah és a Mamasz között is szörnyű háború dúl, és a szudáni polgárháború is folytatódott. Az Asszad-rezsim összeomlása meggyengítette Irán és Oroszország befolyását a Közel-Keleten.

Bp, 2024. dec. 31.

(Az áttekintéshez felhasználtam az Economist 2024. dec. 21-i, évvégi számát)